Naša obec sa spomína v historických prameňoch niekoľkokrát. Aj jej sa dotýkali boje odbojných uhorských kniežat Štefana Bocskaya, Imricha Tökölyho a Gabriela Bethlena, ktorí v priebehu 17. storočia v spojení s Turkami proti viedenskému cisárskemu dvoru sa snažili dostať k zásobám zlata a razbe mincí v Kremnici. Po ceste do mesta brali predovšetkým dobytok, proti čomu sa obyvatelia bránili. Šváb sa spomína pri návšteve Františka Lotrinského – manžela cisárovnej Márie Terézie, ktorý v júni roku 1751 navštívil banské mestá, medzi nimi aj Kremnicu. V roku 1852 medzi Bartošovou Lehôtkou a Švábom vítali obyvatelia okolitých dedín aj rakúsko-uhorského cisára Františka Jozefa I. na jeho ceste do Kremnice.

Názov obce prešiel niekoľkými zmenami: Schwabendorf v roku 1429, Sswáby v roku 1808, maďarsky Svab a nemecky Schwabenhof až k slovenskej podobe Dolná Ves prijatej v roku 1948.

Šváb bol vždy malou obcou ležiacou na hranici ostrihomského arcibiskupstva a slobodného kráľovského banského mesta Kremnica. Hranica bola označená hraničnými kameňmi. Jeden nachádzajúci sa pri ceste medzi Bartošovou Lehôtkou a Dolnou Vsou sa možno stal súčasťou novej cesty. Ďalšie, ktoré v súčasnosti ešte existujú, sa nachádzajú na Ďurovej skale a na ceste na jazero Slobodné. V roku 1601 mal 24 domov, v roku 1828 25 domov s 240 obyvateľmi. Najviac obyvateľov – 379, mala Dolná Ves v roku 1970. V súčasnosti v obci žije 240 obyvateľov, domov je 100, pričom .. domov slúži ako chaty. V obecnej kronike sa uvádza, že v roku 1935 si postavili nové domy Štefan Pinka, Štefan Kňažko a Florián Hogh. Domovská príslušnosť sa v období prvej republiky získavala ťažko, až po splnení prísnych kritérií, a tak ju mnohí obyvatelia nadobudli až po niekoľkých rokoch.

Jednotlivé dvory a lokality mali svoje typické názvy (do Kubov, do Strelkov, Mandaseje pajta, Papiereň). Je otázne, dokedy sa tieto miestne názvy udržia, pretože sa menia majitelia domov, pribúdajú noví spoluobčania. Strata starých výrazov sa prejavuje aj v strave. Dnes už mladí sotva vedia, čo za jedlo bol „šepek, lepandík, pacale, trhance s findulkou, zvaraš“ a iné.
Na takejto jednoduchej strave žili mnohé generácie. Ľudia pracovali v kremnických baniach, na železnici, venovali sa poľnohospodárstvu, chovu oviec a kôz. Podľa obecnej kroniky v roku 1936 chovali včely len dvaja občania – Štefan Pinka a Štefan Ťahúň. Taká istá situácia je aj dnes – včeláreniu sa venujú tiež len dvaja spoluobčania.

Za prvej republiky odchádzali ľudia na sezónne práce do Rakúska, Nemecka a Francúzska, niektorí sa tam aj narodili.

Vo Švábe do roku 1943 pracovala tehelňa, ktorej vlastníkom bolo mesto Kremnica a tehly boli označené mestským znakom. Hlina na výrobu tehál sa získavala z lokality, ktorá sa dodnes nazýva „Na hline“. Vypaľovacia pec so šiestimi komorami stála na mieste terajšieho kultúrneho domu a tehliarov dom na mieste pomníka padlým v SNP. Treba podotknúť, že začiatky kremnickej kameninovej továrne ľudovo nazývanej „Keramika“ na začiatku 19. storočia sú spojené s ťažbou kvalitnej hliny nachádzajúcej sa v našom chotári.

Život v obci oddávna usmerňoval richtár – neskôr starosta, ktorému pomáhalo obecné zastupiteľstvo. Jeho členmi boli občania schopní spravovať obecný majetok, riešiť problémy hospodárskeho a spoločenského významu. Boli medzi nimi členovia rodín Hlaváč, Ťahúň, Pračko, Tínes, Frindt,, Žiliak, Holic, Mališ, Bielesch, Nárožný, Reiter, Pittner, Černák, Nemčok, Považan, Salai, Pinka, Weiss, Kráľ. Doteraz sa často spomína meno starostu Hábelu. Niektoré mená sa u nás už nevyskytujú, ale z výpočtu mien je zrejmé, že skoro z každého domu sa niekto podieľal na správe obce.

Na ochranu života a majetku občanov proti požiarom bol v roku 1924 založený dobrovoľný hasičský zbor, ktorý mal 18 členov. Podľa počtu izieb v dome sa platila do obecnej pokladnice hasičská dávka. V roku 1930 obec zakúpila novú striekačku v hodnote 14.000,- Kč a postavila hasičskú búdu. Po vybudovaní novej viacúčelovej budovy v roku 1937 sa jej súčasťou stala aj hasičská zbrojnica. Členovia požiarneho družstva vyvíjali aktívnu činnosť až do 80-tych rokov a predišli nejednému nešťastiu.

Obce na základe zákonného nariadenia z roku 1921 mali povinnosť založiť a viesť obecnú kroniku. Túto funkciu spravidla vykonávali učitelia. Kroniku našej obce začala písať v roku 1928 učiteľka z Hornej Vsi a dopísal ju v roku 1937 lesný správca takisto z Hornej Vsi. Druhý diel kroniky sa začal písať v roku 1990, pričom chýbajúce informácie o dianí iniciatívne doplnili Ján Hovorič, Kamil Páchnik, Ján Bíleš a Mikuláš Frindt.

Od roku 1925 si obce Šváb a Horná Ves zriadili spoločnú knižnicu a prispievali na nákup kníh a odmenu knihovníka. V roku 1938 v novej budove získala vlastný priestor aj obecná knižnica.

Spoločný školský osud žiakov zo Švábu a Hornej Vsi sa začal v roku 1835, kedy na Hornej Vsi už existovala škola a navštevovali ju aj deti zo Švábu. Hoci sa vedenie obce od roku 1933 snažilo o získanie štátnej dotácie na vybudovanie vlastnej školy, veľmi sa mu to nedarilo.

Školské triedy v Bartošovej Lehôtke, Švábe a Hornej Vsi mali až do roku 1948 spoločné riaditeľstvo. V tomto roku bola zriadená samostatná škola v Bartošovej Lehôtke a Národná škola pre Hornú a Dolnú Ves. Vyučovanie v národnej škole a od školského roku 1961/62 na Základnej deväťročnej škole – I. stupeň prebiehalo tak, že 1. a 3. ročník navštevovali spoločne žiaci z oboch obcí v Dolnej Vsi, kde bola jedna trieda na poschodí obecného domu. 2. a 4. ročník bol zase spoločný v Hornej Vsi. Piaty ročník sa vyučoval na škole v Kremnici. V Štátnom okresnom archíve v Kremnici sú uložené triedne výkazy týchto škôl. Najstarší je zo školského roku 1921/22. Nachádza sa tam aj kronika školy vedená učiteľmi od školského roku 1965/66 do roku1975/76, kedy škola ukončila svoju činnosť a žiaci boli začlenení do II. ZDŠ v Kremnici.

Učiteľ na dedine bol v minulosti významnou osobnosťou. Odovzdával žiakom vedomosti, pričom často navštevoval ich rodiny a riešil aktuálne výchovné a vzdelávacie problémy. Viedol rôzne krúžky, nacvičoval divadelné hry so žiakmi a dospelými. A tak v priebehu roka sa na dedine nacvičilo niekoľko divadelných hier, do ktorých boli zapojené celé rodiny. Obec žila kultúrnym životom, kultúrou, ktorú si sama vytvárala. V tejto oblasti bol veľmi činný učiteľ Ján Zima a Rudolf Hrmo. Hrali sa klasické hry Maryša, Pytliakova žena, Svadobný závoj, Verona, Po 20-tych rokoch, Bacúchovie dvor, Magda Burčová, Štyri deviatky, Neprebudený, Manželstvo a Trampoty s láskou. Posledné dve hry nacvičili manželia Viera a Imrich Pračkovci. V divadelných hrách vystupovali dnes ešte žijúci Anna Henželová, Mária Čechová, Mária Murgašová, Jozefka Murgašová, Olga Talapková, Júlia Králová, Anna Kancková, Olga Tínesová, Eva Žiliaková, Lýdia Žiliaková, Emília Petríková, Božena Hoghová, Zdena Nemčoková, Anna Hovoričová, Želmíra Hovoričová, Jozef Hogh, Mikuláš Konoradský, Pavol Konoradský, Mikuláš Frindt, Pavel Salaj, Július Pračko ml., Jozef Žiliak ml., Ľubomír a Jozef Pračko. Dnes už nie sú medzi nami vynikajúci ochotníci Emília Pračková, Štefan Salaj, Rudolf Hrmo, Mikuláš Mališ, Pavel Pavlík, Jozef Nemčok, Július Bíleš a Milan Chromý. Okrem učiteľa Jána Zimu zanechal trvalú spomienku na svoju činnosť aj Rudolf Martinca, ktorý učil žiakov praktické veci – chovateľstvo, pestovateľstvo a štepenie ovocných stromov. Dodnes sa zachoval fotografický materiál na pokusné pole pionierov a chov zvierat pri budove školy. V úcte spomíname aj na ďalších učiteľov pôsobiacich na našej škole, ktorí nácvikom kultúrneho programu na vtedy aktuálne či povinné politické a spoločenské udalosti viedli žiakov k vystupovaniu na verejnosti, organizovali športové súťaže v lyžovaní, v čom boli deti a mládež zo Švábu veľmi šikovní.

Treba spomenúť aj osobu pána doktora Jozefa Reitera, ktorý pochádzal z našej obce, vždy sa k nej hrdo hlásil, hoci žil dlhé roky v Trnave. Obohacoval všetky naše spoločné stretnutia spolu s pánom Imrichom Pračkom hrou na harmoniku a zanechal nám krásne básne venované Švábu a jeho obyvateľom.

Naša obec je pekná. Malé drevené domčeky vystriedali murované domy. Uprostred dediny na

mieste tehelne vyrástol v rokoch 1954-1957 nový kultúrny dom, ktorý bol svojho času najväčšou kultúrnou stavbou v okrese. Na jeho prízemí bol - ako aj dnes – umiestnený obchod, pohostinstvo a miestny národný výbor. Zásluhou občanov obce, ktorí i popri svojich vlastných pracovných a rodinných povinnostiach si dokázali nájsť čas, bol vybudovaný rozľahlý park pred kultúrnym domom, postavený dom smútku a pamätník padlým spoluobčanom, ktorý zahynuli po potlačení Slovenského národného povstania v koncentračnom tábore v Dachau. Opravil sa vonkajšok i interiér kostola, zakúpil sa nový organ. Pribudlo ihrisko pre deti a mládež na Pánskej, drevený altánok vedľa pomníka. Snáď družnosti a zapálenia pre spoločnú vec je menej. Veríme však, že nasledujúce generácie nezabudnú na svoje korene a zachovajú tradície, ktoré sa i my snažíme udržiavať.